

PROCÉS PARTICIPATIU PLA DIRECTOR DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT 2023-2026

FITXA Sessió 4. Reptes globals del desenvolupament

Context

El context actual en el que ha de treballar la cooperació es caracteritza per la seva complexitat, incertesa i volatilitat, així com per la interdependència global i desafiaments compartits a escala mundial que suposen reptes globals per al desenvolupament sostenible i el compliment dels drets humans. Així, l'abordatge de reptes globals es troba cada dia més present en el conjunt de prioritats definides per la comunitat internacional i pel conjunt dels actors de desenvolupament. Un escenari que posa de manifest la necessitat de reflexionar amb relació a la crisi del sistema de cooperació internacional i de la importància de superar determinats obstacles i obsolescències per poder seguir avançant de forma eficaç.

Entre aquests reptes globals es troben les problemàtiques associades a la crisi climàtica; la seguretat alimentària; les migracions, la mobilitat humana i el refugi; les pandèmies globals com la COVID-19; conflictes armats i altres situacions de violència; les qüestions de seguretat humana; o la innovació tecnològica i la digitalització. Aquests reptes s'entrecruen i relacionen provocant greus vulneracions de drets humans, especialment de les dones i les nenes, i d'altres col·lectius vulnerables als països empobrits. Aquests desafiaments plantegen la necessitat de construir una resposta global, adaptada, eficaç i adequada a aquestes problemàtiques complexes que no admeten respostes ni solucions de tall nacional, demanen acords i millora de les regulacions i normatives internacionals, i, tot i afectar els territoris i les persones de tots els països, ho fan de forma més agreujada als països empobrits i dins de cada país, en les poblacions més vulnerables.

En els darrers exercicis 2019-2022, la política pública de cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya ha anat consolidant les seves capacitats, desenvolupant instruments i enfortint els seus trets distintius en àmbits on la cooperació catalana presenta forts elements diferencials tals com la promoció i defensa dels drets humans, dels drets de les dones i la igualtat de gènere o el foment de la pau. Alhora, l'enfocament de gènere i basat en drets humans (EGiBDH) ha permès generar una aproximació sistèmica al conjunt de les actuacions que ha propiciat la consolidació d'un model propi de la cooperació de la Generalitat que situa els drets humans de les dones i les nenes com un eix central de la política de cooperació i que sosté una visió inclusiva del desenvolupament sostenible en les seves diferents dimensions -social, econòmica i ambiental.

Un model de cooperació catalana que, tal com apunten les recomanacions¹ del Consell de Cooperació al Desenvolupament de la Generalitat, s'emmarca en un context de canvi de paradigma del desenvolupament: "la crisi multidimensional actual, ara agreujada per la pandèmia és, des de fa anys, persistent en la generació de desigualtats i regressió de la garantia i exercici dels drets humans i dels drets de les dones, posant en evidència els grans reptes globals als que

¹ [Recomanacions del Consell de Cooperació al Desenvolupament sobre el Model de cooperació català \(pàgina 4\)](#)

s'enfronta la humanitat, com són la vulneració de drets humans en l'àmbit de la mobilitat humana, l'emergència climàtica...". "...fa més necessari que mai treballar incorporant noves línies i formes d'acció per abordar la complexitat que aquests reptes suposen per la garantia i exercici dels drets humans i dels drets de les dones arreu del planeta".

En aquest sentit, el Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022² es feia ressò de l'emergència de problemàtiques globals que no s'acabaven d'adaptar a les formes habituals d'organitzar la política de cooperació al desenvolupament, centrades en països socis i en sectors d'intervenció prioritaris. Així, l'objectiu estratègic de desenvolupament de "Reptes globals" responia a la necessitat de començar a articular una forma de treball i de resposta de la cooperació front a algunes d'aquestes problemàtiques, especialment la mobilitat humana -el dret al refugi i la promoció de vies legals i segures-, l'abordatge de les causes que generen les desigualtats estructurals -especialment de col·lectius i comunitats més vulnerables-, i la necessitat de construcció de partenariats globals per a afrontar-les³.

Així mateix, l'avaluació de mig termini del Pla director 2019-2022⁴ determinava que tot i que la inclusió d'aquest objectiu estratègic era pertinent en el context actual, el seu desplegament pràctic necessitava més definició, tant pel que fa a les actuacions a comptabilitzar com respecte a la seva caracterització.

Alhora, les crisis sobrevingudes en els darrers anys permeten constatar que, en aquest context de desafiaments globals, la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat també ha de construir la seva contribució per donar resposta als reptes globals des de les línies de treball que li són pròpies com són les actuacions de desenvolupament, l'acció humanitària i d'emergència (AHE), l'educació per al desenvolupament (EpD) o la promoció de la coherència de polítiques per al desenvolupament (CPD), en línia amb el Pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya⁵.

En aquest sentit, el context i l'experiència de la darrera planificació, constaten la presència de quatre grans espais temàtics vinculats a reptes globals: la sostenibilitat ambiental; la mobilitat humana, les migracions i el refugi; la salut global; i més recentment la digitalització. Aquests àmbits compten amb un finançament i una participació alineades a les capacitats i al marc competencial dels diferents departaments i unitats que hi participen.

En primer lloc trobem, l'àmbit de la sostenibilitat ambiental⁶, una de les prioritats on el Pla director 2019-2022 ha intentat fer més èmfasi. La seva participació dins la línia de desenvolupament és creixent i la seva vinculació a altres àrees de treball cada cop és més forta. Els recursos dedicats a aquest àmbit s'instrumenten sobretot a partir de projectes, programes i fons multilaterals,

² [Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022](#)

³ [Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022](#) (pàgines 36-37)

⁴ [Fitxa 1 Diagnosi Objectius estratègics i prioritats geogràfiques](#)

⁵ [Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya](#)

⁶ La classificació sectorial (CRS) que inclou aquest àmbit és àmplia: abastament d'aigua potable i sanejament bàsic; eliminació/ tractament residus sòlids; recerca energètica; política mediambiental i gestió administrativa; educació / formació mediambiental; i recerca mediambiental; desenvolupament agrari; terres cultivables; producció d'aliments agrícoles; desenvolupament agrari alternatiu; cooperatives agrícoles; desenvolupament rural; ensenyament / formació agrària; institucions científiques i d'investigació; ajut multisectorial, etc.

personal de país donant i assistències tècniques. La canalització de l'ajut oficial al desenvolupament (AOD) en aquest àmbit és diversificada, i inclou tant actuacions d'iniciativa d'altres actors, com d'iniciativa directa, multilateral, i actuacions conjuntes amb altres donants - projectes on participen altres donants i compten amb finançament internacional, especialment de la UE-. El finançament de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) per actuacions en aquest àmbit és important tot i que també és especialment rellevant la participació dels departaments, ja sigui amb actuacions de desenvolupament i CPD - com el departament d'Acció Climàtica, Alimentació, Agenda Rural i unitats com l'Agència de Residus de Catalunya (ARC), el Centre d'Activitat Regional pel Consum i la Producció Sostenibles (SCP/RAC) o el Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori a través de la Secretaria de Territori i Mobilitat - o d'EpD com el departament de Cultura amb l'impuls, juntament amb l'ACCD, del *Programa Biblioteques Sense Fronteres, compromeses amb un món més just* amb l'edició de 2021 dedicada a la Justícia ambiental.

Pel que fa a la mobilitat humana, les migracions i el refugi, l'ACCD ha impulsat actuacions en aquest àmbit a través de les convocatòries de subvencions i ajuts directes a organismes multilaterals, i de forma important a través de les actuacions d'acció humanitària i d'emergència donant suport i assistència a població migrada tant en països d'origen, trànsit i en frontera, així com a població refugiada en països i regions en conflicte. Tot i aquestes actuacions, la despesa realitzada en aquest àmbit és principalment la relativa a l'atenció a persones refugiades computables com AOD durant els 12 primers mesos a Catalunya⁷, la qual és finançada per diversos departaments i unitats, i implementada a través de les seves propis serveis. Principalment, aquest àmbit es compta amb una implicació molt activa i important dels departaments d'Igualtat i Feminismes, Drets Socials, Educació i Salut.

En relació amb l'àmbit de salut global⁸, aquest és un sector rellevant que combina diferents instruments com el finançament de projectes i assistències tècniques amb la promoció de la recerca, i l'aportació a fons multilaterals. Els recursos són canalitzats fonamentalment per via d'altres actors i per via d'organitzacions multilaterals. El departament de Salut té una participació molt important en el finançament d'aquestes actuacions, tanmateix també l'ACCD ha impulsat actuacions en resposta a l'emergència generada per la pandèmia COVID-19 canalitzades en la modalitat d'iniciativa d'altres actors però també a través de la modalitat multilateral amb aportacions a agències de les Nacions Unides.

Finalment, en relació amb el repte tecnològic i la digitalització, tot i comptar amb menor experiència i trajectòria en la política de cooperació, recentment s'han impulsat iniciatives i projectes en aquest àmbit, tant per part de l'ACCD com d'alguns departaments. Igualment, des de la societat civil s'estan impulsant actuacions com per exemple la iniciativa per la innovació digital en l'àmbit social implementada per la Taula del Tercer Sector Social, entre d'altres.

⁷ Convé recordar que durant aquest període (2019-2022) s'ha fet un esforç important en la millora del còmput d'aquest AOD tot aplicant mètriques conjuntes amb els departaments implicats.

⁸ S'inclouen aquí els sectors (CRS) d'intervenció relatius a política sanitària i gestió administrativa; investigació mèdica; serveis mèdics; atenció sanitària bàsica; infraestructura sanitària bàsica; nutrició bàsica; control de malalties infeccioses; educació sanitària; altres formes de prevenció i tractament de les malalties no transmissibles; política sobre població i gestió administrativa.

Considerant aquest context, es tracta, de concretar i millorar els treball en relació amb l'abordatge dels reptes globals en la nova planificació a partir de l'experiència.

Prioritats del Govern pel proper quadrienni

- Voluntat de focalitzar els esforços en àmbits temàtics relacionats amb els reptes globals – sostenibilitat ambiental; mobilitat humana, migracions i refugi; salut global i digitalització inclusiva –, considerant aquells que siguin més rellevants ateses les capacitats existents dels actors que hi treballen i el valor afegit i complementarietat amb la resta de cooperacions catalanes.
- Posar en valor la resposta, les capacitats instal·lades i el treball per part dels actors de la cooperació catalana davant dels reptes globals, especialment en els quatre àmbits mencionats.
- Promoure un treball de col·laboració, compartit i polièdric amb els actors que inclogui un enfocament ampli – entitats, ens locals, departaments com el departament d'Acció Climàtica, Agricultura, Agenda Rural; Salut; Igualtat i Feminismes; Drets Socials; Educació, etc.– amb la finalitat d'establir-hi sinergies i millorar la seva articulació, per als resultats de desenvolupament, tot fomentant els instruments, les modalitats i els incentius més adequats.
- Fomentar la creació i/o consolidació de capacitats entre els agents catalans de cooperació, inclòs el seu enxarxament internacional, necessàries per a un treball eficaç i transformador en aquests àmbits.
- Incidir igualment en les dimensions de la recerca i del coneixement en aquestes matèries, i promoure tant la consolidació d'espais de referència com l'orientació de línies de treball i prioritats investigadores a Catalunya.

Preguntes orientadores per a la identificació de propostes

- Respecte els 4 àmbits de treball en relació amb els reptes globals -sostenibilitat ambiental; mobilitat humana, migracions i refugi; salut global i digitalització-, quin/s caldria potenciar específicament al proper Pla director, tenint en compte els recursos limitats d'una cooperació com la de la Generalitat i considerant l'experiència prèvia i capacitats instal·lades entre els actors?.
- Com s'hauria de treballar en aquests àmbits que aborden reptes globals des de la política de cooperació de la Generalitat de Catalunya?.
- Quines línies de treball -desenvolupament, educació per al desenvolupament, acció humanitària i d'emergències, coherència de polítiques per al desenvolupament-, instruments, mecanismes i aliances s'haurien d'impulsar i com per contribuir a l'abordatge d'aquests reptes de forma eficaç i transformadora?.